Tečaj XV. **NOVICE** List 11.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 7. februarija 1857.

Cesarske vodíla zastran živine za pleme.

Ker se je primerilo, da je nedavnej c. k. ministerstvo notrajnih oprav v neki priložnosti imelo določiti pravdo: kdo naj ima živino za pleme in kako? je ono sledeče pravíla izgovorilo.

Kar se tiče kobil, krav in vse druge živine ženskega spola za pleme, se v to ne more vtikati cesarska gosposka. Tudi zastran živine možkega spola za pleme bi gosposka nič ne govorila, ako bi bili gospodarji sploh tako zvedeni v živinski reji kakor je treba. Ker pa to ni tako, se ona zavolj vesvoljnega prida mora nekoliko mešati v to reč.

V takih soseskah (občinah), kjer si soseščani po večletni navadi ali po posebni pogodbi skupaj deržé živino za pleme (Zuchtthiere), noče gosposka nič več vmes govoriti, kakor toliko, kolikor je neobhodno potrebno, da se kake očitne napake in razvade odpravijo in da se živinoreja brez škode lepo uravná z drugimi kmetijskimi zadevami soseske. Al v takih soseskah (občinah), ktere ne kažejo, da jim je za zboljšanje živinoreje kaj mar, pa bi jim gledé na svojo živino vendar moglo mar biti, v takih soseskah — veléva gori omenjeni ministerski ukaz — je treba, da si okrajne (kantonske) cesarske gosposke na vso moč prizadevajo soseščane napraviti, da vkup stopijo in si skupaj omislijo živino za pleme (postavimo bika) in ga skupaj za ta namen redijo. Vendar pa se stroški za kup, živež in strežbo take živine nikoli ne smejo razdeliti (razpartiti) na hišni davek in pridobnino in kakor davek poberati od vseh soseščanov. Če pa soseščani morejo ali hočejo v dnarji ali blagu pripomoči k napravi bika ali kake druge živine za pleme, naj se jim pa k temu prav živo prigovarja, ker dobra živina za pleme je velik dobiček soseski.

Da ozimina pod snegom ne bo škode terpela.

V tiroljskem časniku „Bothe für Tirol und Vorarlb.“ priporoča odbor tamošnje kmetijske poddružnice kmetovavcem nekaj, kar se zeló ujema s tem, kar so svetovale Novice *) že enekrati. Beseda je ob pravem času. Naj jo čujejo tudi naši gospodarji.

Znano je — piše omenjeni časnik — da ozimina veliko škodo terpí, ako sneg pade, kadar zemlja ni še zmerznila, in ako obleží potem do spomladi, da pod njim ni mogla zmerzniti.

Mesca svečana in pa sušca pa se začne setev že pariti (sopiti), al snežena odeja zaderžuje izparico in je na poti, da unanji zrak ne more do nje; na to pa se napravi neka plesnjina, ktera se razširi čez vso setev in jo pokončá. Zavolj južnega vremena konec jeseni in snega, ki je kmali padel in padal to zimo večkrat na nezmerzlo zemljo, se je bati, da bi se letos kaj takega, zlasti na bolj osojnih krajih, ne primerilo, ako se ta škoda na kakošno vižo ne odverne.

Potreba je tedaj, da se do ozimine, ki pod snegom leží, mraz in zrak spustí. Če more mraz do zemlje, bo zmerznila; po tej zmerzlini pa se zaderžuje tudi izparica posetve; zrak pa, ki more sedaj do nje, prežene kar se je že izparice napravilo.

Vsakemu kmetovavcu tedaj svetujemo, ki ima kaj obsejanega polja, naj pregleda svoje njive; če najde, da zemlja pod snegom ni dovelj zmerznila, naj poskusi to ali uno, kar mu bomo svetovali po obilnih poterjenih skušnjah.

Naj namreč po snegu potegne več po dva čevlja širokih razorov noter doli do zemlje; to naj storí ali z majhnim lesenim snežnim drevesom (plugom), ali pa naj izkoplje take razore; ti razori naj se napravijo po 2 do 3 čevlje saksebi. Tako naj se prevleče cela njiva. — Namesto razorov je pa tudi prav, ako po sežnji (klaftri) saksebi več po 3 čevlje širokih jam izkoplje noter do zemlje.

Naj se pa storí to ali uno, nikoli se ne smé ne v razorih ne v jamah več kot za pavec (col) debelo snegá nad setvijo pustiti; ako bi se ga pustilo več, bi zemlja ne zmerznila, pa tudi izparica bi odduška ne dobila. Ako se primeri, da bi sneg spet na debelo (malo snega ne škoduje) zapadel izkidane razore ali jame, se morajo iznova izkidati. Ti razori in jame v snegu pomagajo, da zemlja zamerzne in se izparica odpravi ne le tisti setvi, ktera je ležala pod snegom, temuč tudi tisti, ki je blizo nje.

Zagotoviti moremo naše kmetovavce, da na nobeno drugo vižo ne morejo ob taki zimi svojega polja gotovše škode obvarovati kakor na to, kakor smo ravno povedali. Škoda! da je to ravnanje še premalo znano.

Da sneg hitrejše kopní, trosijo nekteri kmetovavci v drugi polovíci svečana ali pa mesca sušca ogelnega prahú ali černe perstí po snegu. Al s tem pridejo večidel prepozno, ako niso poprej razkidali snegá, kakor smo gori rekli.

Če ima sneg proti pomladi zmerznjeno skorjo, se odverne škoda, če se z železno brano, ktera se še s kamnjem obloží, njiva povleče in tako snežena skorja razruši in zrahlja *).

*) Poglej „Novic“ 9. list leta 1853, in pa 5. list 1854. Vred.

Od gospodarstva v natori kaj.

I. Človek gospodar natore.

Dva mlada prijatla A. in B., ktera sta oba terdnih misel, svoje življenje posebno preiskavam natore darovati, sedita zimskega večera v nepregorki sobici in se pogovarjata. Oba sta ukaželjna in polna veselja do natoroslovja, pa oba sta še novinca in nobeden še ni svoje naloge prav razumel. Bila sta si velikokrat nasprotnih misel, ktere pretresovati je bilo nju največje veselje.

Sledimo nju današnjemu pogovoru. Začetek smo sicer zamudili, pa ravno pravi

A.: Človek je, rêci karkoli češ, gospodar natore.

B.: To ti vendar ne more resnica biti! Ko bi bil on natore gospodar, bi mu mogla cela natora s svojimi močmí podložna biti. Al on si mora v potu svojega obraza kruh služiti, se mora bojevati z vsemi natornimi močmí, nikoli je ne more gospodariti. Koliko nevarnosti pa mu v tem ne pretí od zibeli do groba! Na suhem in na vodi je v vedni smertni nevarnosti. Vse natorne močí so mu sovražne

*) Ali pa tako, kakor je v omenjenih listih „Novíc“ svetovano. Vred.

in želé pokončati ošabnika. Ne le žive stvarí, temuč cela zemlja s svojimi strašnimi močmí mu je sovražna. Tù ga čaka moker grob v globočini morja; saj revež ne vé, ali se ne bo morju poljubilo, njega, ki se mu je zaupno izročil, vreči iz svojega herbta v globočino. Tam na stermini je pripravljena težívna moč vsaki trenutek, kadar bi ga nepazljivega našla, potegniti v prepad. Še celó zemlja, ktero samo si terdno mislimo, se strese pod njegovimi nogami, kadar se ji poljubi, in požrè cele mesta z vsem, kar v njih leze in grede. Tù se mu je bati strupenih rastlin, tam divjih žival. To ti je prav gospodar! — Nobena stvar se ne zmeni za-nj, kakor da bi ga ne bilo. Kakor vse živali, se mora tudi on bojevati za potrebni živež. Živali zamorejo le živeti, če druge životnice morijo; je li mogoče človeku drugače delati? Ima tedaj človek kaj predstva pred drugimi stvarmí?

A.: Ima ga, dragi! ima ga. Njegovo veliko predstvo pred drugimi stvarmí — saj ti tega ni treba še le dokazovati — je njegov duh in njegov um, s kterim on gospoduje natoro. Le en sam izgled mi pripusti, prijatel! Lev v svoji divjosti ni prijatel človeku, pa divjašnice gospodar gré brez nevarnosti v levovo kletko, ker žertna stvar se bojí njegovega pogleda. Očí človeške ukroté divje živali, ker v njih se lesketá duh — človeško predstvo pred drugimi živali. Duh in um človeški vladata čez živali. Pa tudi vse mertve natorne močí gospodari človek. Se vé da jih ne more preobračati po svoji volji in ž njimi delati kakor trinog s svojimi podložni. Pa rabiti jih vendar more, da njegove namene spolnujejo in tedaj jih zamore v svoj prid obračati. In kolikor bolje pozná natorne močí, toliko mogočniši vlada čez-nje in toliko večje je blagostanje njegovo. Telegraf ali daljnopis, kteri njegove misli v enem trenutku (sekundi) 61.000 avstrijanskih milj deleč nesti more, — hlapón in parobrod, ki naglo naglo nosita od kraja do kraja dela človeške, ktere si je on vsled njegove vlade čez natoro pridobil, ti pričajo najbolje veljavo človeškega uma, tedaj njegovo predstvo in vladarstvo čez naravo. Da so daljni kraji si sosedni, da ni skorej nikamor več deleč, to je storil človek s svojim umom. Mislim, da si že prepričan svoje krive misli.

B.: Kar mi tukaj praviš, sam vém, pa vendar ne boš terdil, da bi bilo vse zavolj človeka vstvarjeno?

A.: Se vé da je Gospod nebes in zemlje z marsiktero stvarjo gotovo višje namene imel, kakor stvariti le sužnje človeške. Saj tudi človek mora služiti občinstvu in pripomoči, da se potrebni red v stvarjenji ohrani. Odkar smo prepričani, da ne stojí zemlja v sredi sveta, in da se ne sučejo vsi drugi veliki svetovi krog naše pičice, smo tudi prepričani, da ne služi brezštevilna množica svetov, veliko večjih od naše zemlje, le nji, ki je proti celemu svetu manja, ko kapljica v morji. Svitlo solnce ni le zatega voljo na nebu, da bi le nam delalo dan in s svojo gorkoto izklicavalo iz mertve zemlje mnogoverstno življenje; bledi mesec in brezštevilne zvezde se ne valijo le zato po neizmernem prostoru, da bi le nam razsvetljevali noč in nam služili v snovo praznih vraž. Mi slabotne stvarice ne smemo ošabno misliti, da le nam na naši pičici služi vès neizmerni svet. Tedaj ne segajmo ne na to ne na uno stran predeleč! Ne tajimo svojega predstva pred drugimi stvarmí, pa ne povzdigujmo se tudi v svoji ošabnosti previsoko; saj so zvezdogledi že zdavnej zemljo iz vladavnega sedeža, kterega si je bila prisvojila, vergli med drugo množino potovajočih svetov.

B.: Da vès svet ni zavolj nas, si mojih misel, pa mislim, da si tudi prepričan, da še naša zemlja ni samo zavolj človeka stvarjena? Pomisli le, da ni povsod na zemlji bilo ljudí in jih še sedaj ni. Čemu tedaj toliko stvarí, kterih rabiti človek ni mogel in na mnogih krajih še zdaj ne more? Dolgo, dolgo časa se je valila zemlja po več krajih brez živih stvarí. Potem so se prikazale na njej živali in rastline. Čez dolgo časa njih življenja so se morale vmakniti popolnišim stvarem, ktere so na njih mesto stopile. Tako se je godilo, dokler se ni človek razširil po svetu. Čemu to, če je vse le zavolj človeka stvarjeno?

A.: Ljubi prijatel, da je človek v stanu natorne močí v svoj prid obračati, sem ti že povedal. Kar pa tvoje zadnje mnenje zadene, pa le pomisli, da tudi ta dolgi čas zgodovine zemeljske ni brez prida za človeka. V tem dolgem času so se naredile tla, na kterih se zdaj snuje človeška zgodovína. Ako bi v tistem davnem času, ko še nobena čveteronogata žival ni zamogla živeti na zemlji, ne bilo rastlinstvo tako bogato in čversto in ako bi se ne bilo nakupičilo v velikih kupih, kjer ga je blato zasulo, in ako bi se ne bilo po tebi dobro znanih kemiških postavah spremenilo v premog, kaj bi zdaj počeli ljudje? Kje bi bilo obertnijstvo? Le pomisli, da Angležko mora pripisovati svoje blagostanje le premogu, kterega ima v tako obilni meri. Pa tudi se kaže celi dolgi čas zemeljske zgodovine občudljivi red med vsemi stvarmí. Vse ima namen, občinstvu služiti. Izderi ud iz verige in raztergala se bo. Vzemi le eno samo stvar iz stvarjenja in občudljivi red se bo zgrudil v neredovnost. Vse stvarí so potrebne za občinstvo, akoravno je ta ali una stvar ti ali uni nevarna in neprijetna; prid posameznega se mora ukloniti pridu občinstva.

Kadar pretí nevarnost domačíi, vladar ne bo poslušal jokanja vsake matere, ktere sin se mora podati v vojsko, ker bi potem nobenega vojaka ne dobil in domovino sovražniku v roke dati mogel; ampak če on hoče domovino nevarnosti rešiti, mora marsikterega ljubljenca žalovajočih mater darovati v smert, da zamore občinstvo, domovino, rešiti.

Gotovo si se že prepričal, ljubi prijatel, da mnogo veselja in zadovoljnosti vzrokuje človeku, če najde, da so vse stvari med sabo v tesni zvezi, da nobena ni preveč, nobena premalo, nobena brez posebnih namenov in dobrotljivih nasledkov za občinstvo. Naj bo slinasti červ ali orjaški slon, — vsaka stvar mora, se vé da brez svoje vednosti, po svojem pripomoči, da se vse po redu godí. Na pervi pogled se nam zdí sicer, kakor da bi bile brezštevilne živali z mnogoverstnimi rastlinami, od kterih še živé, brez posebnega reda skupej zmetane; pa po natanjčnejši preiskavi se lahko prepričamo, da povsod vlada red in občeveljavne postave, ki jih je dal Stvarnik celemu svetu. Sicer vidimo, da se močnejši od šibkejšega živí, da le močnejši pravíco ima; pa vendar tudi močnejšega zmaga in slabšega pogin služita namenom vredovavne roke. Pri vsem tem se pa nobeni stvari ne krati samostalnost in veselje, ktero vživati je pripravna po svojih dušnih in telesnih lastnostih. Samo človek si zamore sam namene snovati, prostovoljno voliti, na levo ali na desno se obračati; toliko večja pa sramota za-nj, če pot zapustí, ki mu jo že um veléva. Ni nam mogoče vselej pregledati Stvarnikovih namenov s to ali uno stvarjo; pa če se ne moremo vselej prepričati njenega prida, vendar ne smemo reči, da bi bila brez dobrotljivih nasledkov za občinstvo, ali le v kazen drugim zemeljskim prebivavcem. Sicer sva enacih misel, da ni vse le zavolj človeka stvarjeno, pa tudi mu nobeden ne brani, se tega ali unega poslužiti v svoj prid ali zgubo, kakor mu je drago. — Stvarí so zavolj občinstva, da se vse po redu godí, da se najmanjši stvarici ne dela krivica. Saj je tudi červ v zemlji Božja stvar, ki ima pravico od Boga, življenja svojega se veseliti po svoje. (Dalje sledí.)

Narodopisje.

Misli o isterskih Vlahih Čiribircih.

Zavolj sledečih uzrokov se ne morem nikakor pravo prepričati, da bi se bili pred Slovani v Istri naselili Vlahi Čiribirci, — tako imenovani v razloček od drugih isterskih Vlahov Arbanasov in Vlahov Perojcov.

1. Imena vlaških vasí so čisto slovanske: Sušnjevica, v ravnini nad cepiškim jezerom, župni kraj (fara) opominja na nekdanjo mokrico, z vasmí: Litaj, Novavas, Jesenovik in Posèrt, skupaj z 1150 dušami;

župna vas Bèrdo ima 670 prebivavcev; Grobnik in Tupljak (v pismih tudi Tukljak in Tukalšćina), obé vasí s kakošnimi 50 ognjišči ali 300 dušami pod župo Kerbunsko; pod župo Pazesko samo vas Gradin z nekimi hišami imenovanimi Krajnčiči, kjer se je neki Krajnec povlašil, morda 258 duš; na to je v Čičarii v Munski župi jedina vas Žejane, ki ima k večem 500 ljudí. Vse skupaj pravo na debelo šteto bi bilo v Istri blizo 3000 teh Vlahov. — Ako bi bili ti Vlahi pred Slovani tukaj bili, bi bili morali krajem iz svojega, onda s slovanščino gotovo ne pomešanega jezika imena dati, ter take imena bi se bile saj v njih občinah ohranile. Da bi jih bili Slovani kasneje v ta kot stisnili, se ne zlaga z značajem slovanskim; zato mislim, da je oni narod stareji, ki je krajem imena daval.

2. Vse slovanske občine okolo te Vlašije imajo izvan Kerbun mnogo starinskih podertin: stara Vranja — kakošna široka in močna terdnjava je morala biti! Boljun*) ima svoje stare turne; Paz svoj poderti veliki grad (kastel), Kozljak — kakošna strašna dolga terdnjava je morala biti visoko na živih stenah, ker se ji še zdaj razni gerbi (Wappen) vsekani poznajo; al onde se samo v Gradini nekaj malo starega zidovja vidi. Njih župne cerkve so pozno zidane bile: na Berdi 1622, v Sušnjevici 1838. Druge cerkvice so morda stareje pa so le male.

3. Grobnik, ime vlaške vasí. Ker so Grobniki redki, mi je to misel zbudilo na oni Grobnik nad Reko in na Tartarsko bitvo na njegovem polji, od ktere liburnski pastirji še koliko toliko povedati vejo. Morebiti sta si ta dva Grobnika v kakošni zgodovinski zvezi?

4. Ako bi bili ti Vlahi vejica Rumunskega debla, vajenega od davnosti bivati pri jezerih in velikih vodah, bi se dalo misliti, da so se tudi zato raji naselili v nižjih krajih na severni strani Cepiškega jezera pri Boljunskem potoku (Boljunščica), kakor na Učki pri Pilatih, in da so morda zato oni v Čičarii svojo suho dolino imenovali, besedo slovansko vzemši Žejane.

5. Čudno je, da so bile na razvodu (Commission) isterskem leta 1325, ki se upira na 300 let stareje pisma, namestovane vse okolo Vlahov stoječe občine slovanske: Vranja, Boljun, Paz, Gologorica, Pičan, Kerbune, Kožljak, — pa nobena vlaška. Ako bi bile te stareje, bi jih bili gotovo zvali, ker se je okolo njih mnogo mej delalo; spominja se onde samo vas Gradin, ter se imenuje uboga vas Gradin, da je moral Pazar (grajšinar iz Paza) za njih, kakor za svoje kmete, razvodnike milosti prositi, da so jim sosedne občine zemlje dobrovoljno odstopile, ker so pred ta dan onde po starih pravicah meje tako poterdili, da so se Boljunci in Pičanci mejili; zdaj je pa gorenja stran Vlašije med njimi.

Ako bi Gradinci, ker imé in staro zidovje na kaj starejega opominja, bili staroselniki, bi bili imeli kakošne pravice na razvodih pokazati; ako jih je pa Pazar naselil ko prišnike, so tedaj od nekod prišli, ako se od sosednih vlaških vasí niso stiskali, ampak širili.

6. Gerške besede baserike = basilika, prevtu = presbyter, en = os v ensnaskut, unigenitus, ker drugač imajo za jedan ur = un, in njih ši mislim, da je madjarsko iš = et, in morda še druge bi dale človeku soditi, da so ti ljudje nekdaj bliže izhoda bili; te gerške besede bi bili težko v stari dobi od cerkvene latinščine ali italijanščine dobili, ker so bili v starodavnosti onde okolo sveti cerkveni obredi slovanski; zato tudi oni ne znajo moliti po svoje ne po latinski, zato so mi priča živi Vlahi in spis o njih od g. Kovaća, sedanjega župana (podestà) Pazinskega v časopisu „l'Istria". Molitvice, ki so jih lani „Novice" prinesle, so skovane; zato manjkate v Očenaši dve pervi prošnji, in v Veri peti člen.

*) Pod Boljunom leží lepo rodovitno polje, in ko so nad njim na gričku grad sozidali, so mu rekli Poljungrad, kakor ga razvod isterski enkrat tudi piše; zdaj pa grad povračuje polju ime, ter se imenuje Boljunsko polje. Pis.

Da se ti Vlahi z Rumuni razumejo, je že rečeno bilo in poterjeno z vojaki, s temi bivšimi tudi na davkini iztirjatbi, in z onimi bivšimi na Ogerskem, ter sedaj doma povedajočimi, da so se onde precej dobro razumeli. Da se njih narečja razlikujejo, se ne čudim, ker narodi tikoma bivajoči mnogo vekov pod jednim pismenom svojim jezikom imajo mnoge ljudske med seboj težko razumljive narečja, in iste velike mesta jih imajo po dvoje, na pr.: „Ostdeutsche Post" in „Hans Jörgel". — Čače in maja ste sploh ilirske besedi rabljeni po vsi Istri, v Liburni rekó tudi samo ma, na pr.: prislovica „draga moja ma, vsaki svoje zna"; in v besedi majka je že tudi maja. Na vse to je morda posebno v noveji dobi italijanski jezik tega svojega brata, s kterim je v vedni dotiki, kaj na-se potegnil. In s tem se zverši vse moje znanstvo v tej reči. J. V.

Prislovice v Liburni.

Pusta mu brada, kemu žena vlada! — Težko je živemu gadu na glavu stati (težko je zvitega sovražnika premagati). — Mačak je brajdu prodal, da si je za ribu dal. (Se reče pojedežu). — Kega je Bog naružil, je huji od vraga (naružiti, verunstalten). — Kada vino pride med dva dna (sod), ga pije, ki ga zna (ima). To je druga polovica one: Kada se odtače, ga pije, ki priskače. — Ako je vino po dukat', muži te ga lokat'. — Joh je ovčici po ptujoj ručici. — Ki zna dreti, kože ne kvari. — V ptujoj konobi (keldri) je najbolje vino. — Več je dan v leti nego klobasic. (treba pomalo). — Ča če mi mesec, kad mi sunce sveti! (Pri veliki sreči za malo ne maram). — Suho i sirovo, to je, das bewegliche und unbewegliche Gut (n. p. je zapil, zapravdal itd.) — Dobar ostanak! (Ich wünsche Euch wohlauf zuverbleiben).

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Celja 3. sveč. Letos imamo pošteno zimo, mraza in snega, kolikor ga ni bilo mnogo let. Ugodna je ta dôba posebno lovcom, ki po divji perutnini prežajo. Tudi nek gospod, vnet lovec, je podal se nedavno na lov, ter hodil po obali bližnje Ložnice, da bi zasačil kako divjo raco. Ugledal je tudi kmali čvetero rac, ktere so pohlevno čepele v nekem kotu v vodi. Gospod se ustavi s puško, meri, sproži — pumf! in zadel je vse štiri race, da so se na herbet zavalile. Hitel je strelec do potoka, pobrat svoj plen, kar je zapazil v velik strah, da vstreljene ptice so bile domače race nekega bližnjega kmetiča. Plačati je mogel gospod vlastniku pet goldinarjev za usmertnjene živalice, ter jih odnesel domú. Domá je pripovedaval sam nezgodo; smejali so se vsi lovcu, ki ni razločil domačih rac od divjih, da je bilo kaj! J. Š.

Iz Ljubljane. Vesela je prejela te dni kmetijska družba pismo c. k. okrajnega predstojnika Metliškega gosp. Fladunga, v kterem ji sopet naročuje, naj mu pošlje proti plačilu iz nabranih prostovoljnih doneskov kolikor le more sadnih pešk, pa tudi mladega sadnega drevjiča, ker njegov namen je, v vseh 23 soseskah Metliškega kantona napraviti drevne sadišča (vertne šole). Pač hvale in posnemanja vredno početje v blagor celi okrajni! Da bode kmetijska družbe verlega gospoda pospešitelja koristne sadjoréje postregla kolikor bo le mogla, je gotovo. — Naj pri ti priliki, ko se spet očitno vidi, kako se lahko spečajo sadne jabelčne in hruševe peške, vnovič opomnimo gosp. učitelje po deželi: naj na vso moč naganjajo šolsko mladino k naberanju pešk sirovih (neposušenih) hrušk in jabelk kakoršnih koli. Ob enem dosežejo trojni namen: 1) mladine pazljivost se djansko oberne s tem do koristne sadjoreje, 2) za domače sadišče se napravi s tem divjakov obilo, ali pa 3) se dobre peške lahko prodajo kmetijski družbi. — Z drugo novo sladkornico (cukrofabriko) v Ljubljani je resnica.

Neka družba je kupila tisto ledino, ktera na desno leží med Ljubljanico in cesto, ktera pelje v Selo pod Ljubljano; omenjena družba je okrajni gosposki že položila obris te nove fabrike.

Iz Ljubljane. Po 6mesečnem potovanji po Dalmacii in Talijanskem je na poti domú v Zagreb preteklo sredo iz Tersta v Ljubljano došel gosp. arkivar Ivan Kukuljević Sakcinski zdrav in vesel obilega gradiva, ki ga je, kakor nam je slavni zgodovinar sam pravil, nabral za povestnico in slovstvo jugoslovensko na svojem potovanji, od kterega je na novega leta dan iz Rima zeló zanimive čertice priobčil v „Narod. Novinah“.

Novičar iz raznih krajev.

Dar za darom naznanjuje nazočnost presv. Cesarja v Milanu. Tako spet je prejela cerkev v Lovadini 4000 lir, in da bi se zvedila natora svilodnih bolezin (to je bolezin židnih červičev) in pa pomoč zoper nje, so določili 18.000 lir v darilo tistemu, ki je v stanu po temeljitih preiskavah in gotovih skušnjah to najbolje razložiti. Milanežki znanstveni akademíi je prepušena razsodba o tem. Unidan se je govorilo, da pričakujejo Cesarja in Cesarico že 15. dan t. m. na Dunaj; sedaj pa pišejo nekteri časniki, da ostaneta še do 8. t. m. v Milanu, drugi pa celó do 18. t. m. Tudi hočejo nekteri vediti, da 12. dan t. m. bo nadvojvoda Ferdinand Maks kot poglavar (General-Gouverneur) lombardo-benečanskega kraljestva slovesno prisegel Cesarju. — Po novem oklicu odbora velike kmetijske razstave, ki bo od 11. do 16. maja na Dunaji, se bojo zraven že večkrat omenjenih stvarí jemale v to razstavo tudi vse take manjše rečí, ktere spadajo v hišno gospodarstvo malega kmeta in gojzdnega posestnika, in tudi te stvarí se bojo po železnicah tjè in nazaj peljale brez plačila. — Sliši se tudi, da vse to, kar pride v dunajsko razstavo, bo šlo potem na cesarske stroške v Pariz, kjer bo letos sopet razstava. — Število rekrutov, ki se jih ima za letošnje leto nabrati po vsem našem cesarstvu, znaša 103.115. — Avstrijanska vlada je z nekim tergovcem v Bremenu sklenila kupčijo za 15 milijonov smodk (cigár); vsaki teden jih bo poslal 100.000, tedaj v 3 letih vse. — Sedaj je gotovo, da zbor zavolj švajcarsko-pruske pravde bo v Parizu. — Deržavni zbor v Londonu je tabart namesto kraljice lordkancelír z ogovorom začel; ogovor ta omenja vseh novejših važniših prigodb in med drugim pravi, da je parižki zbor dobro dognal rusovsko-turški razpor in da vzajemne prizadeve angležke in francozke vlade so pomirile švajcarsko-prusko pravdo; kaj je angležka vlada zavolj Napolitanskega storila, bo zbor zvedil iz pisem, ki se mu bojo vse predložile; zastran perziških homatij ni v tem ogovoru rečeno, da je že vojske konec, ampak da se še le skuša mirna sprava; kar pa se poslednjič Kine tiče, jižuga kraljični govor z vojsko. - Francozka vlada misli s tem, da je razpustila unidan omenjeno število svoje armade, prihraniti si blizo 100 mil. frankov. — Kar se piše po raznih časnikih od „zadnje ure Vergèrove“, si je tako nasprotno, da človek ne vé, kaj je resnica, kaj je laž; zato ne omenimo nesrečne prigodbe dalje. Tudi zavolj poslednjega napada na škofa Matêrskega se resnica še ne vé;— v tem, ko mnogo časnikov na drobno popisuje prigodbo, da se je primerila v cerkvi ravno ko so škof pred sv. Rešnjim telesom klečali, in ker hudodelnik ni mogel prebosti škofa, da je s pištolo potem ustrelil korarja, ki je k sreči odbil morivcu nož, — pravijo nekteri drugi časniki, da vse to je zlagano in le zmešnjava z uno prigodbo v Parizu. Resnica se bo tedaj še le zvedila. — Gotovo pa je, da je po truplu tistega hudodelnika, ki je nedavnej stregel kralju Napolitanskemu po življenji in kterega so ob glavo djali, prišlo 40 našemanih mož ponoči; čuvaj pokopališča jim je mogel pokazati grob njegov, iz kterega so ga vzeli in v Sardinijo nesli. — Iz Napolitanskega se sliši čedalje več hudih rečí; kralj se je preselil v Kaserto, kjer živí noč in dan obdan od obile množice vojakov. — 29. p. m. se je prikazala v Parizu na vertu cesarskem neka bogato oblečena gospá ter se hotla bližati cesarju Napoleonu, ki se je ondi sprehajal. Strežaji jo ustavijo in vprašajo, kaj da hoče? Ona pa jim ponosno odgovorí: „Ne, da bi se me kdo dotaknil! jez sem kraljica Poljska in imam pravico s cesarjem govoriti; pojte k njemu in povejte mu, da hočem ž njim govoriti“. Gospá se je v vsem obnašala tako lepo, da strežaji izperva niso vedili pri čem da so; pa kmali se je zvedilo, da se reva meša. Nje mož je imeniten in dobroznan gospod. — Prebivavce ob Donavi med Semendrijo in mesticem Gročkim, ki je kakih 6 ur od Semendrije proti Beligradu, je plašila že več časa stekla volkulja, ki je veliko živine pa tudi 5 ljudí pokončala. Dvakrat so šli lovci vse okolice nad njo, pa je niso mogli zasačiti; — nekemu ubogemu šivarju, ki je šel v bližnjo vas v štiro in je po naključbi nesel nabito (nabasano) puško nekemu lovcu nazaj, se primeri na cesti, da ga sreča strašna volkulja. Kaj mu početi! Ko ga pervi strah zapustí, verže svojo culico preč, napnè petelina na puški, čeravno se je tresel kot šiba po vsem životu, in meri na zver, ki naravnost nad-nj korači. Tresk! — in volkulja se zvalí z razbito čepinjo na tla. Šivarček si je prislužil 40 cekinov, ki so bili za naglavnico obljubljeni. Al srečni človeček se ni dolgo veselil svojega prislužka! Že popoldne je tako nevarno zbolel, da imajo zdravniki malo upanja ga oteti, — možgani so se mu po silnem strahu zmešali in noč in dan revež blodi od volkulje in se bojuje ž njo.

Čudno jezero.

V deželi daljni, kjer izhaja
Rumeno solnce zad gore,
Ko se pri nas za goro maja,
Za čudno jezero se ve.

Na dnu njegovem, ak ne dije
Nad njim nobena sapica,
Se kraj tak krasen ti odkrije,
Da zemlja nima lepšega.

Gorice z doli se verstijo,
Dobrave senčne s travniki,
Sadú drevesa se šibijo,
Cvetlic nagledati se ni.

Ak pa pozabiš, kak globoko
So te cvetlice pod vodo,
In stegneš derzno svojo roko
Utergati zmed njih eno;

Ko trenil bi z očmí ti zgine,
Je vsa podvodna krasnost preč,
In spod skaljene globočine
Se dno ne dá ugledat' več.

Kot krije voda ta dno krasno,
Ki raju skor enak je svet,
Zagrinja meni dobo jasno
Mladosti mrak preteklih let.

Skoz njega gledam tje v ravnino,
Po kteri sem otrok skakljal,
Tje v trato, hribec, breg, melino,
Kjer sem z otroci se igral;

Tje v senožeti, tje v steržine,
Kjer sem kadaj cvetlice bral,
In branja truden brez blazine
Na golih tleh sladko zaspal.

Ak pa želim si omladeti,
Želim si biti spet otrok,
In vidim, da mi preleteti
Prepada ni — je preširok;

Se jame redki mrak gostiti,
Se dela megla pred očmí,
In srečnih krajev razločiti
Mi tame več mogoče ni.

Fr. Svetličič.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.